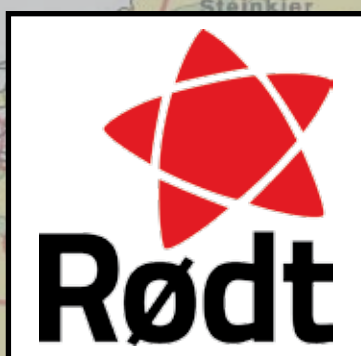

Vi i LOP

Medlemsblad for
LOP – Landslaget for
offentlige pensjonister

Nr. 3 - 2011 - Årg. 66

KOMMUNEVALGET 2011

Det er viktig å stemme!
Godt valg!

Medlemsblad for Landslaget for offentlige pensjonister (LO) som er en uavhengig og politisk organisasjon for pensjonister fra offentlig sektor. www.lop.no

Årgang 66
Utkommer 4 ganger pr. år
ISSN 1890-3398
Opplag 15.000

Redaktør:
Maj Lindholt
Mobil 91 72 77 91
tomaholt@start.no
Tømtesvingen 30
2013 Skjetten

Layout:
Bah Design
post@bah.no
www.bah-design.no

Trykk:
Møklegaards Trykkeri AS
info@moklegaard.no
www.moklegaard.no

Redaksjonen avsluttet 19. august

Annonser:
Ole Sandvik
Tlf. 926 46 269
Annonsefrist 11. november

Manusfrist for nr 4-2011:
18. november

Signerte artikler står for skribentenes egne meninger.

LOPs SEKRETARIAT
Oslo
Kontor: Stortingsgt 2
Postadresse: Pb 2083 Vika,
0125 Oslo
Åpningstid: kl. 1030-1800

Daglig leder: Thor-Eirik G. Mykland
Tlf. 22 42 22 55
Mobil: 980 24 939
e-post: lop@online.no

Rana
Sekretariatsmedarbeider:
Tove Lian

Tlf. 75 15 03 02
Mobil: 456 30 948
e-post: hel-lia@online.no
Petter Grubensgt. 9
8624 Mo i Rana
Adressendring m.v. må meldes innen 15. november

SENTRALSTYRET
Leder:
Kjell Helland
Martin Kregnesv. 73
7091 Tiller
Tlf. 72 88 62 02
Mobil: 975 95 484
kedhella@online.no

Nestleder:
Turid Frimo
Folke Bernadottesv. 14
0862 Oslo
Tlf. 22 23 05 25
Mobil: 470 26 939
tfrimo@online.no

Styremedlemmer:
Leon Skogvold
Riisalleen 27
2007 Kjeller
Mobil: 906 32 500
smskog@online.no

Åshild Hauan
Kvartsvn. 5
8072 Bodø
Tlf. 75 56 20 32
Mobil: 948 41 130

Magne Helland
Skaret terrasse 5
4326 Sandnes
Tlf. 51 97 99 34
Mobil: 475 10 794
magne.helland@lyse.net

Aagot Flagstad
Kongsv. 47
2614 Lillehammer
Tlf. 61 25 41 79
flagstad@bbnett.no

Johannes Bolstad
5200 Os
Tlf. 56 30 12 69
Johannes.bolstad@bkkfiber.no

Varamedlemmer:
Per Kristian Lie
Karlsvognen 69
2315 Hamar

Tlf. 62 50 90 34
Mobil: 952 19 026
ragnils@gmail.com

Turid Mæhre Olsen
Kjerkelia 37
8663 Mosjøen
Tlf. 75 17 09 25
Mobil: 924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

Sigurd Dybvik
Sjømannsv. 10
6008 Ålesund
Mobil: 911 07 120
sidy@mimer.no

I dette nummer av Vi i LOP

Vel overstått sommer! Den ble uforglemmelig for oss nordmenn med anslagene mot Regjeringskvartalet og Utøya. Som vår nye leder Kjell Helland skriver i sin side 3-spalte, oppleves fremdeles som uvirkelig å arbeide med "vanlige" saker.

I dette nummer kan du lese om det flotte landsmøtet LOP avvirket i juni. Det var en sankthanshelg med gode og viktige diskusjoner, hyggelig samvær – og et meget vel gjennomført arrangement. Sandnes og Jærens arrangementskomite med Magne Helland i spissen fortjener all den rosen og anerkjennelsen komitemedlemmene kan få. Sentralstyret har egen informasjonsspalte fra og med dette nummer. Følg med! Kontakt et sentralstyremedlem hvis du har spørsmål eller saker du vil de skal behandle.

Valgkampen har vært i gang noen dager når redaksjonen for dette nummer avsluttes. Vi i LOP ønsket å stille egne spørsmål til partiene og sendte e-post til de landsdekkende partier hvis logo du ser på forsiden. Men så inntraff altså 22. juli, og vi har en viss forståelse for at Arbeiderpartiet har hatt annet å gjøre enn å svare på e-post og purring med utsatt svarfrist. På grunn av avtaler med trykkeri og Posten kan ikke frister strekkes ytterligere. Partier som svarte tidlig, har både pr telefon og e-post ønsket å forsikre seg om at svarene ikke ville bli offentliggjort før den omforente valgkampstarten. Det tjener dem til ære. Selv om de to store partiene ikke har svart på spørsmålene, er det likevel redaktørens håp og ønske at du vil finne valgkampstoffet interessant i sluttfasen før valgdagen. Husk at pensjonistene er mange og kan gjøre en forskjell ved valgene!

Lokallagene har reist flittig siden sist. Les deres egne reportasjer fra nære og fjerne strøk. Fagforbundet har bedt om spalteplass fordi det kan være mange pensjonister som har krav på mer, men ikke vet det.

Endelig – nytt kryssord, nye utfordringer, nye vinner-sjanser!

God LOP- høst

Maj Lindholt

Innhold

- 3 Lederen har ordet
- 4. Et kjekt landsmøte
- 8. Kommune- og fylkestingsvalg
- 14. Nytt fra Sentralstyret
- 15. Turutvalget
- 16. Pensjonsutvalgets sider
- 17. Lokallagssider
- 21. Kryssor
- 22. Leserinnlegg

Når dere leser dette er det gått vel en måned siden vi opplevde den største ugjerningen siden krigen, da regjeringskvartalet ble bombet og unge mennesker så tragisk ble revet bort på Utøya. Som nasjon har vi vært fylt av sjokk, fortvilelse, sinne og gråt. Det hele virker fremdeles uvirkelig. Da kan det virke så meningsløst og trivielt å skulle skrive om pensjoner, trygdeavgifter, underregulering, fjerning av særfradrag og andre forhold som opptar oss som pensjonister til daglig. Samtidig må vi bare erkjenne at hverdagen må gå videre.

Som vi alle vet, ble vårt Landsmøte avviklet på Sola den 24.-26. juni. Mitt inntrykk var at det ble et godt landsmøte. Mange og til dels viktige saker for oss som offentlige pensjonister ble behandlet. Flere av de vedtatte uttalelsene er allerede oversendt Statsminister og Helseminister.

Det å gjennomføre et landsmøte er et stort løft. Det var Sandnes og Jæren lokallag som denne gangen hadde ansvaret. Selv har jeg deltatt på mange ulike landsmøter i mitt liv. Derfor kan jeg med en viss tyngde si at dette var et meget godt gjennomført landsmøte. Det gjaldt både selve landsmøteforhandlingene og rammen rundt, ulike kulturinnslag, landsmøtemiddagen og led-sageropplegget. Derfor all honnør til den enkelte i lokallaget som her medvirket til at landsmøtet ble en suksess.

Som seg hør og bør takket landsmøtet avgått leder Eli Vinje og de avtreddende styremedlemmene for den jobben de hadde gjort i den tiden de hadde sittet i styret. En så absolutt fortjent takk.

Landslaget for offentlige pensjonister har nå fått et nytt styre som skal virke frem til

landsmøte i 2014. Jeg er klar over at det er store forventninger til det nye styret, og slik skal det selvsagt være.

Samtidig vil jeg minne om de tre t-er: Ting tar tid. Uansett har vi en både spennende og krevende tid foran oss. Skal vi som et forbund for offentlige pensjonister kunne ha innflytelse overfor de politiske myndighetene, må vi også få en økt oppslutning fra de mange pensjonister som har hatt sitt virke i kommune, fylke og stat. Bare på denne måten vil vi kunne bli hørt. Derfor vil styret avvikle et arbeidsseminar på Gardemoen den 6.-7. september. Her vil program og retningslinjer for LOPs arbeid i landsmøteperioden stå sentralt. Jeg håper at vi i styret skal få lagt en strategi for de kommende tre år. Derfor vil søkelyset bli satt på saker som vervearbeid, media og synlighet, utfordringer på pensjonsiden, tillitsmannsopplæring, regionkonferanser, lederkonferanser, bedret kontakt mot lagene osv. Resultatet av dette arbeidet vil styret komme tilbake til senere.

Rett etter landsmøtet fikk jeg en mail fra en av våre lokalledere. Han ga uttrykk for at grasrota vil følge det nye styrets arbeid med falkeblikk. Det synes jeg er flott. Lokallagene både skal og må være et korrektiv for styret. Derfor ser jeg nå frem til at vi i fellesskap skal arbeide til det beste for Landslaget for offentlige pensjonister.

Kjell Helland

**HUSK Å BETALE
MEDLEMS-
KONTIGENTEN!
Medlemsskapet
løper til det
sies opp**

Et kjekt landsmøte!

Sankthanshelgen samlet delegater og observatører seg til LOPs 30. landsmøte på Sola. Gode debatter og et flott arrangement i regi av Sandnes og Jæren lokallags dyktige folk gjorde til et kjekt landsmøte.

Velkommen!

Nestleder i Sandnes og Jæren lokallag, Racin Sandvik, ønsket velkommen på vegne av vertslaget. Han takket også kommunene og Norsk Tur for sponing av landsmøtet. Ordfører Håkon Rege sa hjertelig velkommen til Sola kommune med en kort introduksjon av kommunen som ligger i hjertet av Rogaland med ca 23.000 innbyggere. Rege understreket at det er sterkt fokus på

innbyggerne som har et rikt organisasjonsliv og at det er godt tilbud til eldste. - Vi må selge ut hvor kjekt det er å jobbe i det offentlige så vi får virkeliggjort de gode tilbudene! avsluttet den entusiastiske ordføeren. En kortfilm om Sola kommune sto også på programmet før tre elever ved Vågen vgs, Live, Knut og Sverre, underholdt med vakker sang og musikk fra Phantom of the Opera og Feeling Good.

Racin Sandvik ønsker velkommen.

Landsmøtesakene

Beretning, regnskap, forslag til endring av vedtekter og andre forslag som er referert i Vi i LOP nr 2, ble behandlet lørdag. I hovedsak ble innstillingene fulgt. Men forslagene fra Trondheim og Oslo om navneskifte ble ikke vedtatt. Et benkeforslag om Offentlige Pensjonisters forbund ble heller ikke vedtatt. Imidlertid viste avstemningene at det faktisk var flertall blant delegatene for å skifte navn – men ikke flertall for forslagene.

Den sentrale kontingenten ble vedtatt økt med kr 50 til kr 200 pr år fra og

med 1. januar 2012. Lokallagene vedtar den lokale andel av kontingenten på årsmøtene som før. Eivind Skjerven, leder for Nordfjord lokallag, foreslo at vedtektene må oversettes til nynorsk. Turid Frimo, leder for Oslo lokallag, ville i så fall ha dem på begge målføre. Hvilket også ble vedtatt. Forslag fra Randi Bjørseth, Nordfjord, om Populus (til pkt 14 i årsmeldingen 2010) ble enstemmig vedtatt vedlatg protokollen. Landsmøtet fikk også en hilsen fra leder i Sf og i Forsvarets Seniorforbund, Arild Kristiansen.

Ordfører Håkon Rege hilser fra Sola kommune.

Valgene

Kari Korsæth, leder for valgkomiteen, presenterte den enstemmige innstillingen søndag. Valgkomiteen har lagt vekt på å finne folk som kan jobbe sammen og til beste for LOP, sa Korsæth. Alle innstilte ble valgt enstemmig og med akklamasjon. Kontaktinformasjon på s. 2. Sentralstyret innstilte på føl-

gende valgkomite til 2014: Leder Kari Dye (Sandnes og Jæren) og medlemmene Finn A. Apesland (Telemark), Annbjørg Ulset Evensen (Trondheim), Bjørn Skjærli (Øvre Romerike), Lillian Saxegaard (Oslo) og Olav Næraas (Rana). Alle ble enstemmig valgt. Landsmøtet vedtok tre uttalelser om saker som er viktige for pensjonis-

ter. De har fått spalteplass i media flere steder og er ellers oversendt politiske myndigheter ihh til vedtakene. Alle vedtakene foreligger på bokmål og nynorsk. Ivar Nesbø, leder for LOP Indre Sogn, skal ha stor takk for oversettelsesarbeidet umiddelbart etter landsmøtet!

Landslaget for offentlige pensjonister krever nasjonalt og kommunalt registreringssystem for sykehjemsplasser

LOP krever at regjeringen oppretter et kommunalt og nasjonalt registreringssystem som kan gi sikker oversikt over hvor mange eldre som etter dokumentert behov årlig søker en fast sykehjemsplass, hvor mange som får fast plass og ikke får en slik plass. Registreringssystemet må skille klart mellom behov for hjemmebasert omsorgstjeneste, omsorgsbolig med heldøgnsbetjening og sykehjemsplass. LOP sier at dette er nødvendig for å sikre god planlegging både lokalt og nasjonalt.

LOP konstaterer etter flere års eldredebatt at det råder stor usikkerhet og forvirring om informasjon om sykehjemsplasser. Erfaringen tilsier at å få en fast sykehjemsplass selv etter dokumentert behov, det er noe de svakeste eldre sliter med over hele landet. De eldre blir stadig lovet at deres behov skal dekkes, og året 2015 nevnes i flere sammenhenger. Da skal de eldre behov for bl.a. sykehjemsplasser og omsorgsboliger være dekket.

Men vi kan ikke tro på dette dersom det ikke kan dokumenteres med tall tatt ut av gode kommunale og nasjonale registreringssystemer.

Myndighetene kan ikke vite hvor mange sykehjemsplasser vi trenger dersom det ikke finnes dokumenterte tall. Det gjør det vanskelig å beregne antall sykehjem som må bygges og anslå driftskostnadene.

Et kommunalt og nasjonalt register må sikre korrekt søknadsbehandling

ut fra fastsatte nasjonale kriterier. Dette gjelder særlig eldre behov for fast sykehjemsplass.

Skal dei eldre stå sist i behandlingsskøen?

Landsmøtet i Landslaget for offentlige pensjonistar på Sola i dagane 24.-26.juni syner til at det har kome fram synspunkt om at kutt i helse-tilboda i framtida i stor grad skal takast frå dei eldre.

Bakgrunnen skal vere at helsebudsjettet har auka enormt dei siste åra. Samstundes finst det ikkje pengar nok til å gjere seg nytte av dei medisinske kunnskapane som i aukande grad er til rådvelde eller dekke opp for dei stadig aukande trygdeutgiftene. Dette gjer at ein i større grad må prioritere dei pasientane som skal behandlast, og velje vekk pasientar som ikkje skal få behandling. Grunnen skal vere at den eldre delen av folket brukar etter måten mykje av helsebudsjettet.

Landsmøtet i Landslaget for offentlige pensjonistar minner om at levealderen har auka mykje dei siste åra og helsetilstanden hos dei eldre har vorte betre. Ein syttiåring i dag kan til dømes vere like sprek som ein femtiåring for 30 år sidan.

Landsmøtet meiner at skal det prioriterast, må det takast omsyn til den fysiske og psykiske tilstanden og ikkje berre alder. Pasientar med kort forventet levealder og der ein ikkje kan gi kurativ behandling så mykje, må få lindrande behandling. Dei må ikkje prioriterast vekk.

Vi vil også minne om at allmenn-

tilstanden hos yngre menneske held seg ganske bra over lenger tid, medan den vert snøggare redusert hos eldre menneske når dei vert sjuke. Difor vil snøgg behandling av eldre menneske vere svært viktig. Dersom ikkje det skjer, vert effekten av behandlinga dårlegare, og kostnaden større. Difor meiner Landsmøtet i Landslaget for offentlige pensjonistar at dei eldre skal få sin rettkomne plass i behandlingsskøen, der det vert teke omsyn til deira behov.

Hvorfor får ikke pensjonistene ta del i velstandsutviklingen?

I løpet av 2010-2011 har storting og regjering vedtatt nye regler for beskatning av pensjonsinntekt. Vedtaket innebærer at hver tredje pensjonist får økt trygdeavgiften fra 3,0 til 4,7 prosent. Videre er særfradraget for alder på kr 19.386 fjernet. Minstefradraget for pensjonister er lavere enn for lønsmottakere. Dette innebærer at svært mange pensjonister får redusert velstandsutviklingen sammenliknet med de yrkesaktive.

Fra og med i år skal pensjonene reguleres i takt med lønnsutviklingen, men med et årlig fradrag på 0,75 prosent. Dette er et klart brudd på stortingsvedtaket av 2003 som slo fast at pensjonistene med folketrygdpensjon skulle sikres en inntektsutvikling minst på linje med de yrkesaktive. Underreguleringen rammer alle pensjonister.

De nye reglene medfører en urimeelig forverring av pensjonistenes levestandard. Kjøpekraften reduseres med forsterket effekt for hvert år pensjonistene lever fordi tapet akkumuleres fra år til år. Samtidig stiger utgiftene også for pensjonister.

Landsmøtet krever derfor at regjering og storting fjerner underreguleringen som rammer alle pensjonister. Videre krever landsmøtet

at vedtakene om økt trygdeavgift og fjerning av fradrag reverseres. Dette er faktorer som medfører en stadig dårligere velstandsutvikling

for denne gruppen. Det er våre folkevalgte politikeres ansvar at dette skjer.

Hovedtalen: Er det norske velferdssystem bærekraftig?

Et meget kjent LOP-medlem var hovedtaler på dette landsmøtet. Selv takket han for at forsamlingen ville lytte til en avdanka politiker. Tidligere lokalpolitiker, stortingsrepresentant og statsråd, rogalendingen Gunnar Berge, holdt hovedtalen. Han tok forsamlingen med på en reise gjennom en velferdsutvikling uten sidestykke. – Likevel, spurte Berge, har vi fått til det vi prøvde på? Hensikten må jo være å bidra til et bedre liv for menneskene. Både for de som lever nå, de som kommer etter og de som lever utenfor vårt lands grenser. Det er lov å tenke på seg sjøl, men det går an å kombinere egeninteresse og fellesskapsinteressene. Han viste til FNs liste for gode land å bo i – og Norges høye score. Høy levealder er en indikator, og her har levealderen steget systematisk og jevnt. Det er ingen selvfølge at det skal være slik. Vi har fått økt bevissthet om helse og sikkerhet. Lagt stadig mer vekt på økt trivsel.

Omsorgssektoren måtte nevnes i en tale for pensjonister. Mange gamle gir større utfordringer. Med et lite smil minnet han om statsministe-

rens virkemiddel for denne utfordringen: Fortsett å føde mange barn! Det er faktisk fremdeles en høy fødselsrate i Norge i forhold til andre land Europa. Men den må være litt over 2 skal vi få nok hender i framtiden.

-Skal vi bruke mer av oljeinntektene? spurte den tidligere finansministeren som om han allerede hadde fått spørsmålet, og svarte selv med en gang:

- Men vi kan ikke bruke all verden av den uten at det får en virkning. Bruken har økt fra 25 mrd til 125 mrd kroner pr år. Så hva er nok? For tiden brukes ca 25.000 kr pr innbygger årlig. Er det nok? Han verken ba om eller foreslo svar, bare minnet om at handlingsregelen skal verne formuen mot klåfingrede politikere.

-Vi må akseptere nødvendige omstillinger, hevdet han, for næringsveiene fra 50-tallet er borte. Lokale eksempler er hermetikkindustrien og Rosenberg mek. Verksted som har fått mindre betydning. Hvis omstillingene ikke aksepteres stagnerer veksten og dermed velferden. - Det har gått fort i svingene i vår levetid, sa 70-årin-

gen, men er vi blitt mer tilfreds selv om vi har flere penger? Taleren kastet et lurt blick på forsamlingen mens han siterte Nils Solberg: Når fattig blir rik, blir han fanden lik. Og fortsatte med å peke på “3-fots syndromet” som går ut på “Å holde misnøyen konstant”. Hvis du har fått en 33 tomers båt, begynner du å drømme om en 36 tomers ...

“

Mange kilder til bekymringer i livet. Men det å ha noe å bekymre seg for, er det ingen grunn til å bekymre seg over. Det er jo det som er livet!

”

Flott arrangement

Før landsmøtet sa arrangementskomiteleder Magne Helland til Vi i LOP at dersom du reiser fra landsmøtet med “dette var kjekt”-inntrykk, er komiteen fornøyd. Rett nok var dette velkomstord til ledsagerne, men det gjaldt alle. Arrangementet gikk på skinner fra første til siste stund. Fredagskvelden entret vi to fulle busser for en times tur til Jærgarden Kvalbein. En kunnskapsrik og veltalende ordfører i hver buss fungerte som guide. At det var relativt få stemmeberettigede i de respektive kommuner tilstede la ingen demper på fortellergleden. Jærgarden er en gammel gård som i dag benyttes som selskapslokaler – og hvem ville ikke være fristet til å feire en begivenhet her? Bare innredningen er verdt en egen artikkel, men har her bare plass til <http://www.jaergarden.no>

Lørdag holdes tradisjonelt lands-

møtemiddagen. I et pent pyntet chambre séparée på hotellet inntok deltakerne en meget velsmakende middag. Svein Inge Årrestad var slett ikke utslitt etter en formiddag i hovedsakelig dameselskap Jæren rundt, tvertimot, en mer slagferdig toastmaster skal det letes lenge setter. Eli Vinje holdt fødselsdagstale for Eivind Skjervén. Allsangen runget. Mange gode jærsanger! En lokal kunstner, gardkjerring og

musiker Elin Thime, sang til eget akkompagnement.

Så gikk de gamle hjem, synges det ved liknende anledninger. Men her var det sannelig også dans! Vi i LOP har latt seg fortelle at det også var meget vellykket.

Nevnes må at representanter for vertslaget var behjelpelige under hele møtet – så vel blåst, arrangerer! Forventningene var store, og dere innfridde!

Ros fra ledsager

-Arrangørene fortjener ros for opplegget for oss som var ledsagere under landsmøtet, sier May Helland til Vi i LOP.

Vi ledsagere ble tatt med på en rundtur på Jæren. Bare selve buss-turen med den praktfulle naturen var en opplevelse. Vi besøkte først Vigre som var en plass med fin glasskunst. Deretter gikk turen til Hå gamle prestegård hvor vi hadde en rast, også her med mye flott kunst. Dette var for øvrig et flott sted som så absolutt bør besøkes igjen. Vi var videre innom Ivar Garborgs hytte på Knudaheio.

Bussen tok oss så videre med på en guidet tur rundt på Jæren. Etter denne guidede rundturen endte vi opp ved vannverket Ivar. Vannverket eies av en rekke kommuner blant annet Stavanger og Sola som til sammen har rundt en 250 000 innbyggere. Her fikk vi servert en god lunch som smakte godt etter en lang busstur. Deretter ble det omvisning i anlegget. For meg ble dette spesielt interessant da et av mine barn har en faglig bakgrunn og har jobbet innen samme område. Etter omvisningen dro vi tilbake til hotellet. For meg som

aldri tidligere har vært på disse kantene ble hele turen en opplevelse. Derfor en takk til arrangørene for dette ledsageropplegget!

Årets valgkamp er i gang når medlemsbladet kommer i postkassene. Vi i LOP stilte medio juli noen spørsmål om eldrepolitikk til de landsdekkende partiene. Ettersom det er lokalvalg, er saker som krever stortingsbehandling ikke tatt opp. Stikkordseksempler: Skatt og underdekning/indekseringen. Imidlertid er det skuffende at verken Arbeiderpartiet, eller Høyre eller har svart på spørsmålene. Arbeiderpartiet har mye å stri med fremdeles etter 22/7, men Høyre har lovet svar uten å levere. Håper likevel leserne får noe glede og nytte av svarene!

1. Hva mener partiet om at pensjonistperioden av livet stadig øker?

Fremskrittspartiet (FrP): Det er to ting man må skille mellom her. Det ene er på personer som førtidspensjonerer seg, noe som egentlig er negativt både for den enkelte og for velferdssamfunnet. Det andre er at levestandarden øker, noe som er veldig positivt. Vi er positive til sistnevnte, men det betyr også at man må øke satsingen på eldreomsorg for den enkelte. Dette mener vi dagens Regjering nedprioriterer, særlig for den gruppe som har minst per i dag, nemlig minstepensjonistene. Derfor ønsker Fremskrittspartiet å gjøre en rekke ting.

Kristelig folkeparti (KrF): Det er jo grunnleggende positivt at vi lever lenger og at de fleste har en lengre tid som friske seniorer. Det gir imidlertid noen utfordringer for pensjonssystemet vårt, noe som er grunnen til det omfattende pensjonsforliket, som har som hovedgrep å stimulere til at de som kan og vil, arbeider lenger.

Pensjonistpartiet: Det er bra, gitt at man kan ha en meningsfull og aktiv pensjonisttilværelse. Ny pensjonsreform vil legge betydelige begrensninger på kommende pensjonisters økonomiske mulighet til å få en god pensjonisttilværelse.

Rødt synes det er bra at folk lever lenger og lenger, men vil holde pensjonsalderen lav. Mennesker kan ikke nødvendigvis stå lenge i arbeid selv om levealderen har økt de siste årene. Hvilke yrkesgrupper som kan stå lenge i arbeid, er også klassedelt, og Rødt mener at arbeidsfolk skal kunne gå av med pensjon før de sliter kroppen helt ut. Rødt vil gjeninnføre en tidlig pensjonsordning som gjør det mulig å gå av fra 62 år uten tap i livsvarig pensjon. Det betyr at AFP-tillegget må forbeholdes de som må gå før pensjonsalder, og fordeles slik at du får mer jo tidligere du går av.

Senterpartiet mener at dette er svært gledelig. Det at pensjonistperioden av livet øker i Norge er et tegn på at vi lever i et trygt og velstående samfunn der både kvinner og menn kan forvente å leve lenge. Samtidig stiller den høye levealderen i vårt samfunn krav til at de som er i arbeidsfør alder er i arbeid og betaler skatt. Derfor er arbeidslinja grunnprinsippet i SPs arbeids- og sosialpolitikk. SP mener at behovet for arbeidskraft i Norge først og fremst må løses med å få flere av de som i dag står utenfor arbeidslivet inn i arbeid. Derfor har vi bl.a. tatt til orde for tiltak som tidsbestemt og tidsubestemt lønnstillegg for de som står utenfor arbeidslivet og som ønsker å komme i arbeid. Samtidig bør samfunnet legge til rette for at de som er i arbeid jobber så lenge som mulig. Dette ønsker også SP å gjøre bl.a. ved å gjøre det lettere å kombinere pensjon med arbeid og fjerne avkortingsreglene for alle under 70 år. SP ønsker også å fjerne krav til aldersgrenser i lovgivningen som innskrenker muligheten til å stå i arbeid og erstattet dette med krav til helseerklæringer.

Sosialistisk Venstreparti (SV):

Det er sjølsagt bra at levealderen øker. Etter omleggingen legger også pensjonssystemet til rette for en mer fleksibel overgang mellom arbeid og

pensjonisttilværelse. Hvis arbeidsgiver spiller på lag, kan derfor den enkelte i større grad velge når man pensjonerer seg, og i hvor stor grad. Dette er en av de store fordelene med pensjonsreformen vi gjennomfører. Samtidig er det viktig at folk får en pensjon de kan leve av. For lavtlønte og for personer med dårlige tjenestepensjoner kan dette være et problem, som forsterkes dersom de ønsker eller trenger å gå av med pensjon tidlig. Det er derfor viktig med et rettferdig pensjonssystem.

Venstre mener det må være mulig å arbeide lenger enn det man gjør i dag uten at det går utover pensjonsutbetalinger. Folk som kan stå i jobb må få stå i jobb. Det må vi for å ha nok arbeidskraft og utnytte den arbeidsviljen som mange har.

2. Hvordan vil partiet sørge for en eldreomsorg som fungerer?

FrP tar den kommende eldrebølgen på alvor. I 2006 la FrP frem et omfattende forslag (dok 8:83) om å skape en varm, valgfri og verdig eldreomsorg som skinner. I fremtiden vil det komme store behov innenfor pleie og omsorg, samtidig som en større andel av befolkningen vil ha krav på pensjonsutbetalinger.

FrP mener det er et offentlig ansvar å sikre at det finnes gode pleie- og omsorgstilbud for eldre mennesker. Dette tilbudet skal ikke begrenses av at man lever i en "fattig" kommune. Alle har rett på et verdig og godt pleie- og omsorgstilbud når de har behov for det i sin alderdom. Nettopp derfor ønsker FrP at pleie- og omsorgsfinansieringen skal være et statlig ansvar, og at pengene følger brukeren til det behandlingstilbudet den enkelte selv velger.

En god eldrepolitikk innebærer at vi må skape en bærekraftig pensjonspolitik, endre arbeids- og skat-tereglene for å gi eldre muligheten

til å holde seg i arbeid, og ikke straffe eldre mennesker økonomisk, enten de er i arbeid eller lever sammen som samboere eller i ekteskap.

KrF: Vi er glade for politisk gjennomslag for verdighetsgarantien, som vi foreslo og kjempet for i flere år. Den må imidlertid følges opp med tilstrekkelige rammer til kommunene. Det er der eldreomsorgen foregår og det er avgjørende med tilstrekkelig bemanning. Våre lokalpolitikere har sterkt engasjement for dette, og også for kvalitetsfokuset som handler om innholdet i hverdagen.

PP: Gjennomføre brukerundersøkelser og etablering av serviceerklæringer. Sikre tilstrekkelig antall sykehjemsplasser, rehabiliteringsplasser (ny samhandlingsreform), tilfredsstillende hjemmehjelpstjenester og ikke minst legge forholdene til rette for kulturelle og sosiale møteplasser.

Rødts grunnleggende prinsipp er at eldreomsorgen skal legges til rette for at eldre skal leve et så fullverdig liv som mulig, så lenge som mulig. Rødt mener at eldreomsorg er et offentlig ansvar, og at det er vesentlig å gi de som arbeider innenfor eldreomsorgen bedre arbeidsvilkår. Rødt vil gi alle de som jobber innenfor eldreomsorgen tid, tillit og trygghet til å gjøre jobben sin. Samtidig mener Rødt at antall sykehjemsplasser må økes kraftig, slik at dekningsgraden tilsvarer det statlige minstekravet på 25 prosent av antall eldre over 80 år i alle kommuner. Rødt ønsker å styrke den offentlige eldreomsorgen, og sier nei til all privatisering og alle egenandeler. I tillegg ønsker Rødt at Stortingets løfte om å finansiere ¾ av nye sykehjem og omsorgsboliger over statsbudsjettet må innfris og at retten til sykehjemsplass lovfestes.

Senterpartiet mener det viktigste for en god eldreomsorg er at kom-

munene har god økonomi. Vi ønsker individuell tilpasning i omsorgspolitikken, frihet for eldre til å velge en trygg alderdom i eget hjem og trygghet for at et profesjonelt tilbud er det når man trenger det. SP vil sette klare kvalitetsmål på eldreomsorgen. De eldre som har behov for omsorg skal ha krav på rett hjelp, til rett tid, utført i størst mulig grad av fast hjelpere. Vi vil ha en særskilt satsing på forebyggende helsetiltak blant eldre i kommunene og på økt kapasitet og kvalitet i hjemmetjenester/åpen omsorg. SP vil bygge ut ordningen med "forsterkede sykehjem" for å sikre bedre samhandling mellom helsenivåene. SP vil ha bort ufrivillig deltid i omsorgsyrkene. Vi vil styrke ordningen med omsorgslønn og staten må dekke 50 prosent av utgiftene.

SV: God og trygg omsorg krever ansatte med tid til å gjøre en god jobb. SV vil sikre flere ansatte, hele stillinger og bedre innhold i omsorgstjenestene.

Trygge ansatte – ikke stoppeklokkeomsorg: Mange ansatte i omsorgssektoren opplever i dag en arbeidsdag hvor de ikke har tid til å gi eldre og pleietrengende den omsorgen de fortjener. En av de største tidstyvene er byråkrati og papirarbeid. SV mener leger, sykepleiere og hjemmehjelpere skal bruke mest mulig tid på omsorg, og minst mulig tid på å fylle ut skjemaer. Derfor vil vi redusere byråkratiet og frigjøre mer tid til omsorg.

God omsorg krever tillit og trygghet mellom pleier og pasient. I dag opplever mange eldre og pleietrengende å møte stadig nye pleiere. I tillegg er grunnbemanningen mange steder for lav. SV vil sikre de ansatte gode lønns- og arbeidsforhold, heltid og faste stillinger. Det vil gi økt trygghet for de ansatte, og bedre omsorg for de eldre. Livsglede – ikke ensomhet: Det er viktig å bygge ut sykehjem og

å sikre nok omsorgsplasser for våre sykeste eldre. Men det er like viktig å skape et godt innhold i de omsorgstjenestene vi har. Mange eldre er ensomme og mange bor alene. SV vil skape gode tilbud hvor eldre kan møte venner og stifte nye bekjentskaper. Vi vil inngå allianser med frivillige for å gi kommunens eldre et mangfoldig tilbud. Målet må være at alle eldre er del av et fellesskap.

De fleste eldre vil bo hjemme så lenge som mulig. Ny teknologi gjør det mulig å tilrettelegge for et langt og trygt liv i egen bolig. SV mener kommunen må bidra til at eldre som ønsker det kan få pleie og omsorg hjemme.

Venstre vil gi kommunene større frihet og økonomisk handlingsrom. Ved å flytte helse- og omsorgstjenester fra staten til kommunene vil det bli bedre helsetilbud nærmere der folk bor. For Venstre er det viktig at man kan bo hjemme så lenge man er frisk nok til det. Derfor må hjemmehjelpen styrkes ytterligere.

3. Hva vil partiet gjøre for å bygge og drifte tilstrekkelig mange eldreboliger/sykehjemsplasser?

FrP: Vi må øke og øremerke tilskuddene til kommunene som har ansvaret for helse- og omsorgspolitikken lokalt. Da kan kommunene bygge ut flere stillinger. Samtidig ved å konkurransesette f.eks. drift og bygging, vil kommunene ha mer til drift og tilbud til de eldre. Vi ønsker at alle eldre skal få valgfrihet på hvor og hvordan de ønsker å bo når de får behov for det.

KrF: Nøkkelen ligger i statlige rammer og finansieringsordninger og kommunal oppfølging. Vi har hatt et bygningsmessig løft, men fremtidstallene viser at her trengs en systematisk oppbygging av kapasiteten. Ved hver statsbudsjettbehandling gjennom en årrekke har vi foreslått

mer til bygging av sykehjem.

PP vil først og fremst sikre at behovet for sykehjemsplasser er dekket opp, deretter må det bygges tilrettelagte demensboliger. Når det gjelder boliger til eldre ser vi for oss bo- og service centra, tilrettelagte omsorgsboliger og et øket/tilstrekkelig tilbud til hjemmeboende. I hovedsak vil partiet fremme dette i budsjettbehandlingen hvert år.

Rødt ønsker at all eldreomsorg skal være offentlig eller i regi av ideelle aktører, og ønsker å stenge ute profittmotiverte aktører. Rødt mener at kommunene må tilføres kraftig økte tilskudd for å dekke driften av eldreomsorgen. I tillegg mener vi at Husbanken må ha egne midler til å sikre bygging av omsorgsboliger og refinansiering av markedsfinansierte omsorgsboliger.

Senterpartiet: God kommuneøkonomi og målrettede statlige tiltak er viktige virkemidler for å bygge eldreboliger og sykehjemsplasser. En grunntanke for SP er de eldre sin mulighet til å kunne bo hjemme så lenge de ønsker det. Samtidig må alle kunne ha trygghet for at eldre pleietrengende får et tilbud om institusjonstilbud når situasjonen krever det. Omsorgstilbudet for eldre må være helhetlig og fleksibelt og inneholde ulike botilbud. Det må fortsatt gis statlige tilskudd til å bygge ut den nødvendige kapasiteten i heldøgns pleie- og omsorgstilbud. Også de tilhørende dagaktivitetstilbudene må dekkes av tilskuddsordningen.

For å møte fremtidens utfordringer innen eldreomsorgen vil SP sette klare kvalitetsmål på tjenestene. De eldre som har behov for omsorg skal ha krav på rett hjelp til rett tid, utført i størst mulig grad av fast hjelpere. Vi vil ha en særskilt satsing på forebyggende helsetiltak blant eldre i kommunene og på økt kapasitet og kvalitet i hjemmetjenester/åpen omsorg. SP vil bygge ut

ordningen med "forsterkede sykehjem" for å sikre bedre samhandling mellom helsenivåene.

SV: Regjeringen innførte i 2008 en tilskuddsordning for bygging av sykehjem og omsorgsboliger. Denne ordningen er nylig styrket:

- For omsorgsboliger øker utmålingen fra 20 til 30 prosent av kostnadene og sykehjemsplasser fra 30 til 40 prosent.

- De maksimale satsene i 2011 øker fra 444 400 kr til 666 600 kr per omsorgsbolig og fra 666 600 kr til 888 800 kr per sykehjemsplass.

Vi forventer at dette vil øke farten på kommunenes bygging av sykehjem og omsorgsboliger, og vil hele veien vurdere om det er behov for flere tiltak.

Venstre vil ha mer utbygging gjennom offentlig/privatsamarbeid. Staten må ta en større del av regningen på drift og investering.

4. Hvordan vil partiet skaffe tilstrekkelig mange helse- og omsorgsarbeidere innen geriatrien?

FrP: Faget må gjøres mer attraktivt for unge elever og studenter. Slik at man får opp søkertallene til faget.

KrF: Attraktiviteten til omsorgsyrkene henger sammen med arbeidsforhold som tilbys. Tilstrekkelig rekruttering er dermed også avhengig av at vi klarer å sørge for gode arbeidsforhold og tilstrekkelig bemanning, slik at man ikke sliter seg ut eller går hjem med dårlig samvittighet hver dag fordi man skulle ønske man hadde mer tid med den enkelte beboer/pasient. Geriatrien blir mer og mer sammensatt og vi trenger et løft for dette faget. Vi tror man må tenke nytt når det gjelder kompetansebygging, mulighet til å variere mellom sykehus og eldreomsorg (hospiteringsordninger) etc.

PP: Det her er nok et statlig anliggende. PP er ikke på Stortinget, men vi mener at de sentrale politik-

erne er flinke til å fokusere på nye reformer, uten å legge forholdene til rette til en praktisk gjennomføring. Det er for få helsearbeidere generelt, mange helsearbeidere må få kurs/oppfriskningskurs innenfor geriatriske sykdommer, siden dette er en voksende utfordring etter hvert som befolkningen blir eldre.

Rødt vil gjøre helse- og omsorgsarbeid til et attraktivt yrke. Dette vil vi gjøre gjennom å øke lønnen til disse gruppene, bl.a. gjennom å jobbe for likelønnsnett. Vi er også opptatt av arbeidsvilkårene til de som jobber innenfor denne sektoren bedres kraftig. Rødt vil bekjempe tvungen deltid og ha 6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon, slik at de som jobber i slike tunge yrker trives bedre i jobben sin og slipper slitaskader og langvarige sykemeldinger. I dag må pleierne løpe fortere og gå av jobb full av dårlig samvittighet for alt de ikke har rukket å gjøre i løpet av arbeidsdagen.

Senterpartiet mener at det viktigste er å heve statusen på helse- og omsorgstjenester. Rekrutteringen til arbeidskraft innen helse og omsorg starter allerede i den videregående skolen. For å skaffe flere lærlingsplasser vil SP øke lærlingtilskuddet og fjerne arbeidsgiveravgiften for lønnsutbetalinger til lærlinger. SP mener også at den omsorgen som gis til eldre og syke fra deres pårørende er av uvurderlig nytte for samfunnet. Derfor vil SP ha en gjennomgang av omsorgslønnsordningen. Vi vil styrke rettighetene og legge bedre til rette for dem som velger selv å utføre pleie av eldre, syke og funksjonshemmede i nære relasjoner. Omsorgslønn må være et reelt valg for den enkelte, og ikke en konsekvens av manglende tilbud fra det offentlige. Staten skal dekke minst 50 prosent av kommunenes utgifter til omsorgslønn.

SV: Fra 2005 til 2009 nådde den rødgrønne regjeringen målet om

10 000 nye årsverk i pleie og omsorg med god margin. Nå ligger vi foran skjema i forhold til løftet om 12 000 årsverk i perioden 2008-2015. I 2009 og 2010 økte antallet årsverk med til sammen om lag 5 000 årsverk. To tredeler av årsverkene i pleie og omsorg ble utført av personell med helse- og sosialfaglig utdanning. Samtidig er det viktig å sikre geriatrik kompetanse også i sykehusene. Det er naturlig, med en stadig eldre befolkning, at dette får stor oppmerksomhet fremover.

Venstre ønsker å gjøre det lettere å ta utdanning innen helse- og omsorgsfag som voksen. Vi vil også gi mer og bedre norskopplæring, og gjøre det lettere for utenlandsk arbeidskraft å ta jobb i helse- og omsorgssektoren. Det trengs for å få nok kloke hoder og varme hender.

5. Mener partiet at frykten blant eldre for å bli skviset i behandlingsskøen er berettiget?

FrP: Ja, denne kunne vært kraftig redusert om Regjeringen hadde vist politisk handling. Det står en rekke private institusjoner med ledige plasser som kan behandle nærmest på dagen. Da må vi ta i bruk alle institusjoner som er ledige. Vi mener det er større kostnader knyttet til at personer står månedsvi i behandlingsskø.

KrF: Alle skal ha rett til den medisinske hjelp deres tilstand krever.

PP: I stort får befolkningen den hjelpen som er nødvendig. Vi har merket oss at helsevesenet generelt ikke møter de utfordringer som en stadig større del av befolkningen blir pensjonister. Betydelige ressurs-er bindes opp, fordi etterbehandlingen/rehabiliteringen er under enhver kritikk. Alder og økonomi skal ikke være avgjørende for hvem som skal få et behandlingstilbud – når.

Rødt: Ja, og Rødt ønsker at alle skal

ha lik rett på behandling. Senterpartiet mener at alle som bor i Norge bør kunne føle seg trygge på at de skal få den behandlingen de trenger når de trenger det. Dette skal selvsagt også gjelde for eldre.

SV: Det er svært viktig at det iverksettes følgeevalueringer av det nye finansieringssystemet for helsevesenet. Helsedepartementet hadde et forslag som innebar at såkalt medfinansiering skulle begrenses til den eldste aldersgruppen fordi man mente at det ville være mye å spare på å øke innsatsen for bedre helse blant våre eldste- Dette forslaget ble lagt bort. Slik systemet nå legges opp er det en andel av kostnadene for alle grupper som overføres til kommunene. Ingen med budsjettansvar har myndighet til å styre innleggelse og utskrivninger, derfor skal medfinansieringen ikke gå på bekostning av en enkelt gruppe. Det er viktig at kommunene bruker mer ressurser på forebyggende arbeid og på å sikre eldre bedre helse.

SV mener det ikke er grunn til å frykte at eldre blir forbigått i behandlingsskøen, og vil følge utviklingen svært nøye for å sikre at det ikke skjer. Dersom det viser seg at det nye systemet skulle få dårlig virkninger, må det endres.

Venstre er bekymret for at det ikke er nok plasser i spesialisthelsetjenesten. Ved å styrke helsetilbudet vil det bli flere plasser og kortere køer, både for eldre og yngre.

6. Med henvisning til det britiske eksemplet Southern Cross Healthcare, mener partiet at eldre hjem kan drives som rent kommersielle private foretak?

FrP: Vi er ikke opptatt av om institusjonen drives av det private eller offentlige. Vi er opptatt av at alle skal et tilbud, alle skal velge fritt hvor de vil være. Om et selskap tjener penger er ikke det et problem

så lenge de leverer et godt tilbud som man ert tilfreds med.

KrF: Vi er ikke kategorisk avvisende, men vår grunnholdning er at omsorgstjenester egner seg dårlig for profittbasert drift. Trygghet og forutsigbar er viktigst.

Pp: I utgangspunktet er private selskaper et pre, ikke en fare for utviklingen av norsk eldreomsorg. Pensjonistpartiet mener vi bør satse mer på eldre hjem i betydningen bo- og service sentra. Om kommunen ikke ser seg i stand til å tilby innbyggerne et slikt tilbud, kan man ikke si nei til private initiativ av prinsipp. Vår oppgave er å sikre innbyggerne et godt tilbud.

Rødt: Nei, Rødt er mot all profittbasert omsorg. Erfaring fra norske kommuner viser at når man anbudsutsetter syke- og eldre hjem, går kvaliteten på tjenestene ned og prisen for kommunen opp. Det beste vil, etter Rødt sin mening, være å rekommunalisere de private sykehjemmene og bygge ut omsorgssektoren.

Senterpartiets grunnholdning er at det er fellesskapets ansvar å sørge for grunnleggende velferdstilbud som f.eks. eldre hjem. Vi mener at rent kommersielle foretak ikke har noen rolle å spille i norsk eldreomsorg. Vi er likevel svært positive til at frivillige lag og foreninger har tilbud som komplementerer det offentlige tilbudet. F.eks. ser vi det som positivt at menigheter, velforeninger eller andre lokale krefter driver tilbud til eldre. Spesielt ser vi det som viktig å ha botilbud som bidrar til økt aktivitet og sosial omgang og motvirker ensomhet blant eldre. Slike alternative boformer kan gjerne eies av de eldre selv slik at de selv kan bestemme hvordan de vil ha det i sin alderdom.

SV mener omsorg er en offentlig oppgave som skal drives i offentlig

regi supplert av ideelle aktører. Vi ser ingen grunn til å bruke fellesskapets penger til utbytte for kommersielle aktører. Dersom en skal tjene penger på omsorg er det i første rekke lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår det er mulig å spare inn penger på. Dermed blir utbyttet fra slike bedrifter hentet direkte fra lønn og pensjon for ansatte. På sikt vil en slik modell bidra til at yrkene innen helse- og omsorg blir mindre attraktive. Med stort og økende behov for kompetent arbeidskraft i sektoren, vil SV advare mot å eksperimentere med privatisering og dårligere arbeidsvilkår for ansatte.

Venstre For Venstre er det det samme hvem som driver eldre hjem så lenge arbeidsforholdene for de ansatte og omsorgstilbudet til de eldre er kvalitativt godt. Venstre setter de eldre først, ikke organisasjonsform.

7. Vil partiet at det skal bevilges kommunal økonomisk støtte til eldrecentre?

FrP: Ja, vi vil øremerke midler til eldreomsorgen, samt at rammeoverføringen fra staten skal økes. Eldresentrene er en bærebjelke i det forebyggende arbeidet overfor eldre. Vi ønsker statlig finansiering av eldrecentre slik at en unngår at de nedlegges for å spare penger. Eldresentrene gir eldre innhold i hverdagen, sosial kontakt, mulighet for aktiviteter og gjør at mange holder seg friske lenger. Mange eldre jobber frivillig på eldrecentre, noe som gjør at de får benytte sine kunnskaper og erfaringer til glede for andre. Vi ønsker å stimulere til mer frivillighet i eldreomsorgen fordi dette er et viktig bidrag for å øke kvaliteten på innholdet i eldreomsorgen.

KrF: Vi har programfestet å lovfeste eldrecentre og innføre statlige stimuleringsstilskudd til disse. Driften av eldrecentre må

imidlertid hovedsakelig finansieres kommunalt. Da er vi tilbake til tilstrekkelige rammer til kommunene og til vilje til lokal prioritering.

PP: Helt klart ja. Eldresentre er sosiale møteplasser som bidrar til aktivitet, personlig velvære og følelsen av å høre til.

Rødt: Ja, Rødt ønsker at eldrecentre skal få støtte fra det offentlige for å kunne gi de eldre et godt og gratis tilbud.

Senterpartiet mener at det er viktig at kommunene har både lovmessige og økonomiske rammer som tillater dem å prioritere slik de mener det er riktig i deres kommune. Vi ønsker at beslutningene skal tas nært dem det gjelder. Derfor mener vi at det bør være opp til hver enkelt kommune å avgjøre hvorvidt det bør gis kommunal støtte til bygging av eldrecentre.

SV: Bruken av kommunenes penger bestemmer kommunene sjøl. SVs lokale representanter må derfor ta stilling til dette i den enkelte kommune.

Venstre: Ja.

8. Hvor mange kandidater har partiet på sikker plass og totalt på listene som er 60 år og eldre ved årets valg?

FrP: Dette må vi komme tilbake til. (Ikke mottatt (red.anm.))

KrF: Vi har totalt 5.152 listekandidater. Av disse er 1775 over 60 år. 77 av våre førstekandidater er over 60 år. Utover det, varierer det sterkt fra kommune til kommune hva som er "sikker plass".

PP: Et vanskelig spørsmål i den situasjonen vi som nasjon er kommet i. Dette valget kan fort bli et stemningsvalg, hvor ovenstående problemstillinger fort kan komme i bakgrunnen.

Rødt har 546 som er 60 år eller mer på listene våre ved dette valget.

Senterpartiet har totalt 1.995 kandidater fra 60 år og oppover på sine lister. Av disse er 1.327 menn og 668 kvinner. Av våre listekandidater utgjør menn fra 60 år og oppover 26,3 prosent og kvinner fra 60 år og oppover 19,7 prosent. Hvor mange av disse som står på sikker plass er det vanskelig å si noe om. Det er ulik praksis rundt om i kommunene når det gjelder bruk av såkalt sikker plass. Det vil være opp til velgerne hvilke av SPs politikere som blir innvalgt.

SV: Dette har vi dessverre ikke oversikt over.

Venstre har 1.817 kandidater til kommunevalget og 150 i fylkestingsvalget som er 60 år eller eldre. I fylkestingsvalget er 10 av de eldste kandidatene på "sikker plass" og i kommunevalget 154.

Partienes ord til de eldre:

FrP mener det er en offentlig oppgave å tilrettelegge og finansiere eldreomsorgen, og vi ser at det er behov for å bygge ut sykehjemskapasiteten i Norge og gi eldre en lovbestemt rett til sykehjemsplass når de har behov for det. Det må opprettes sykehjem med forskjellige avdelinger som er spesielt tilrettelagt for ulike brukergrupper, og legedekningen må styrkes. Vi vil at private aktører skal kunne tilby sykehjemsplasser på lik linje med kommunene, og de som trenger en plass, skal ha mulighet til å velge også utover egen kommunegrense. Når sykehjemmene må konkurrere om brukerne, vil dette heve kvaliteten på tilbudet. Eldre pleietrengende har rett til en meningsfylt hverdag og må selv få bestemme når de skal stå opp, legge seg, hva de skal spise og så langt som mulig leve livet slik de selv ønsker det. Det skal også gjelde personer som bor på sykehjem.

En del eldre mennesker er ensomme og føler seg utrygge ved å bo hjemme selv om de har daglig tilsyn fra hjemmetjenestene. Mange har likevel et funksjonsnivå som gjør at sykehjemsplass ikke er det rette tilbudet. Vi ønsker å opprette et moderne aldershjemstilbud, Omsorg+, for dem som er for friske for en sykehjemsplass, men som føler seg ensomme og utrygge ved å bo hjemme. Dette skal ikke være institusjoner, men boliger som leies eller eies av beboerne, og hvor det sosiale miljøet er en viktig faktor. Det skal være døgnbemanning knyttet til Omsorg+.

Vi ønsker at eldre skal kunne bo hjemme så lenge de ønsker og det er forsvarlig, derfor må det legges til rette for gode hjemmetjenester. Pleietrengende bør få juridiske rettigheter til tjenester. Vi ønsker omsorgslønnsordning for hele landet slik at en av de nærmeste kan velges til å utføre tjenestene. Alle eldre skal ha tilgang til et eldreombud som oppsøker de eldre der de er.

Vi mener det er behov for å gjennomgå det omfattende byråkratiet som har vokst frem innenfor eldreomsorgen. Ulike statlige rapporteringskrav fører til at institusjonene må bruke mye tid og ressurser på å tilfredsstille byråkratiet i stat og kommune istedenfor å yte pleie og omsorg til brukere og beboere. Ved å redusere byråkratiet kan en frigjøre fagpersonell til omsorgsoppgaver. Vi ønsker å gjennomgå lønns- og arbeidsbetingelsene innenfor eldreomsorgen og vurdere tiltak som kan gjøre det mer attraktivt å arbeide i disse tjenestene. Gjennom finansieringssystemet ønsker vi å tilrettelegge for at omsorgstjenester skal kunne benyttes uavhengig av geografiske grenser når dette er mulig og ønskelig. Tjenester må kunne ytes innenfor gitte kostnadsrammer som gjenspeiler kostnadene der tjenestene ytes, dersom de ytes utenfor Norges grenser.

KrF: Menneskeverd i sentrum er vårt slagord. Det omfatter hele

livsløpet, og utfordrer oss politikere særlig i forhold til mennesker som av ulike årsaker ikke kan stå på for sine egne rettigheter. Det kan være i starten av livet eller når sykdom eller alder tar alle krefter. Ingen mennesker skal gjøres til brikker for andre. Enhver har en unik egenverd og et absolutt menneskeverd. Vi vil ha lokalsamfunn der seniorne skal kunne delta og være aktive, og der de skal føle seg trygge på at den dagen man trenger hjelp, så får man det.

Pensjonistpartiet ble stiftet i 1985, som et protestparti mot dårlig pensjon og høye skatter. Ny pensjonsreform og skattemelding har aktualisert denne problemsstillingen på ny. Partiet satser i dag på at de eldste og de som er uføre skal ha en best mulig hverdag og vår politikk tar inn over seg at det også skal bli trygt å bli gammel i årene som kommer. I dette arbeidet vil vi satse på kultur, idrett, sosiale møteplasser og en garanti for at hjelpen er nær når behovet melder seg. Godt valg!

Rødt: For Rødt dreier eldreomsorg seg om å gi gamle mennesker best mulige forutsetninger for å kunne leve et fullverdig liv. Det dreier seg om å gi nødvendig hjelp, slik at fysisk og psykisk slitasje ikke hindrer dem i å utfolde seg som verdifulle, skapende mennesker. Eldre mennesker må sikres en materiell trygghet etter hvert som jobb og deler av ens vanlige sosiale miljø forsvinner. Rødt vil også sikre tilfredsstillende helsemessig behandling og rehabilitering og pleie for at eldre mennesker skal kunne redusere og helst bli kvitt sine plager. Framfor alt mener Rødt at eldreomsorg dreier seg om å sikre menneskelig kontakt og tilrettelegge for sosial utfoldelse i en livsfase der mange etter hvert mister store deler av sitt vanlige sosiale nettverk. Rødt mener at eldre er en stor ressurs. De har kunnskaper og erfaringer som er verdifulle for samfunnet.

Senterpartiet: Nordmenn lever stadig lenger. Dette er et tegn på at vi lever i et trygt og godt samfunn. Dette betyr også at det blir stadig flere eldre i landet vårt. Det stiller krav til flere hender og hoder i eldreomsorgen og vi må tenke nytt for å skaffe nok godt kvalifisert helsepersonell. Senterpartiet ønsker også å slippe til flere frivillige ideologisk baserte organisasjoner i eldreomsorgen fordi vi tror at mange eldre vil sette pris på dette. Og vi ønsker at flere eldre skal kunne få muligheten til å bo hjemme lenger.

Samtidig er de mange eldre en stor ressurs i samfunnet. Som besteforeldre, arbeidstagere med mye erfaring eller medlemmer av organisasjoner og foreninger gjør mange eldre en stor innsats for å bidra til et godt samfunn. Senterpartiet mener de eldre er en stor ressurs i samfunnet!

SV: Man kan få inntrykk av at eldre er en gruppe mennesker som har avsluttet sitt bidrag til samfunnet. SV mener dette er helt feil. Det er på sin plass å uttrykke en takk for det store bidraget eldre gir til fellesskapet. Besteforeldre som hjelper barnefamilier med å få hverdagen til å gå rundt. De mange som engasjerer seg i frivillige organisasjoner som løser viktige oppgaver i lokalsamfunn i hele landet. Eldre som tar vare på hverandre, og slik gjør livet bedre og mer meningsfylt. Uten aktive og engasjerte eldre ville Norge stoppet opp. SV mener det er svært mange oppgaver vi må løse i fellesskap, våre eldre er svært viktige for å få dette til.

Venstre setter folk først. For oss er det ikke viktig hvem som tilbyr en tjeneste, men at tjenesten du som innbygger får er god nok. I velferdspolitikken er vårt mål varm velferd når du trenger det. Om du er opptatt av miljø, skole, verdiskaping og et godt velferdstilbud til folk i alle aldersgrupper, da kan du stemme Venstre til høsten.

Sentralstyret hadde sitt første møte umiddelbart etter landsmøtets avslutning søndag 26. juni. Møteplanen for høsten ble vedtatt og nye utvalg nedsatt.

Møteplan

6.-7. september avholdes et kombinert styremøte og arbeidsseminar. Leder Kjell Helland forteller til Vi i LOP at planen er å meisle ut planer og strategi for organisasjonens virksomhet framover.

12. oktober styremøte

23. november styremøte

Ta gjerne kontakt i forkant av møtet (kontaktinformasjon på side 2).

Utvalgene for perioden 2011-2014

Pensjonsutvalget

Leder:

Hans Erik Pettersen,
hansep@online.no

Medlemmer:

Elen Lein,

lein.aas@online.no,

Bjørn Skjærli, bskj@hotmail.com

Turutvalget

Leder: Jan Eirik Svae, jan-eirik.

svae@c2i.net

Medlemmer: Tove Lian, hel-lia@online.no, Thor-Eirik G. Mykland, lop@online.no

Helse- og omsorgsutvalget

Leder: Ove Kristian Mjølnerød, mjolnerod@online.no, tlf. 73 94 07 20 / 480 74 032

Medlemmer: Randi Haukeland, randi-haukl@c2i.net tlf. 63 80 01 84 / 902 49 341, Liv Bernersen, liv.berbersen@yahoo.no, tlf. 75 13 26 84, Anne Karin Davidsen, adav@broadpark.no., tlf. 55 92 55 13.

Utvalg for å revidere LOPs håndbok:

Leder: Magne Helland, magne.helland@lyse.net

Medlemmer: Oscar Goa, Tove Lian, hel-lia@online.no

Kurs-kontakt-konferanse-utvalg

Leder: Leon Skogvold, smskog@online.no

Medlemmer: Aagot Flagstad, flagstad@bbnett.no, Tove Lian, hel-lia@online.no

Mediautvalget:

Leder: Kjell Helland, kedhella@online.no,

Medlemmer: Hans Erik Pettersen, hansep@online.no, Maj Lindholt, tomaholt@start.no

Ny vervepremieordning!

Lokallagene får nå kr 50 for hvert nytt medlem som verves. Dette betyr at laget får vervepremie for et nytt medlem uansett om det representerer netttilvekst til antall medlemmer eller ikke, slik det var under den gamle ordningen.

Initiativtakerne leder Kjell Helland og nestleder Turid Frimo ønsker å stimulere til verving og mener den nye ordningen er et viktig incentiv til å verve mange nye medlemmer til LOP. Frimo er for øvrig verveansvarlig i sentralstyret.

Hotell i Tromsø

Gunstige kurs- og konferanselokaler

Ypperlig for turgrupper/idrettslag

- Rimeligst i fylket?
Vi har kuttet prisene
- Gratis parkering – også for turbusser
- Gratis oppkobling til trådløst nettverk
- Nylig oppusset

HOS OSS ER DET
HYGGELIG Å BO!

Sydspissen Hotell

Strandveien 166,
9006 TROMSØ

Telefon: +47 77 66 14 10
www.sydspissenhotell.no

LOP tilbyr rådgivning

Pensjonssaker:

Elen Lein tlf. 71 25 35 23
mobil 915 58 954
e-post: lein.aas@online.no

Arv/boppgjør/testament

Tove Lian tlf. 75 15 03 02
mobil 456 30 948
e-post: hel-lia@online.no

Leder
Jan Eirik Svae
Adresser: Velta 1
2614 Lillehammer
Telefoner: 61 25 09 33/ 926 54 577
E-post: jan-eirik.svae@c2i.net

Medlem
Tove Lian
P Grubensgt 9
8624 Mo i Rana
75 15 03 02/ 456 30 948
hel-lia@online.no

Medlem
Thor-Eirik G. Mykland
Stortingsgt. 2
Postboks 2083 Vika, 0125Oslo
22 42 22 55/980 24 939
lop@online.no

Til høstens **cruise på Donau** fra Bucuresti til Wien **12.-19. september** er det gledelig mange påmeldte LOPere fra hele landet! De kan se fram til en flott og innholdsrik opplevelse både ombord på båten og turene på land. LOP deler båten med en gruppe fra Nordea og en fra Sparebanken Hedmark, så det blir god anledning til å stifte nye bekjentskap. Vi ønsker alle en god tur. Høstens siste tur blir julecruise på Rhinen fra Frankfurt til Koblenz 26.-29. november med stopp i Mainz og Rüdesheim. Julemarked i alle byer. Følg med i neste nr. av bladet der vi presenterer interessante turplaner for 2012!

Hilsen Turuvalget

Julecruise

Med LOP fra Frankfurt til Koblenz

Tyskland er storleverandør av juletradisjoner, og ikke noe annet sted i verden finnes så mange hyggelige og stemningsfulle julemarkeder. Nesten enhver by med respekt for seg selv har et tradisjonelt julemarked, hvor man kan oppleve ekte julegleder og smake på noen av de mange lokale spesialitetene. Her får du mulighet til å oppleve fire fantastiske byer på en spennende måte - sjøveien. Vi seiler fra Frankfurt til Koblenz, med stopp i Mainz og Rüdesheim. Det er en strekning som sies å være den flotteste på Rhinen. Bli med og opplev gleden og den fantastiske stemningen om bord.

Dag 1: Vi flyr til Frankfurt, en by med sterke julemarkedstradisjoner. Her lukter det glühwein og ristede kastanjer, mens muntre julebodeiere høylytt annonserer sine varer. Innsjekk på båten, velkomstmiddag og dans til båtens husorkester.

Dag 2: Fra Frankfurt til Mainz og Rüdesheim. Dagen byr på vakkert elvelandskap og stemingsfullt julemarked-besøk i Mainz. Om kvelden ankommer vi pittoreske Rüdesheim.

Dag 3: Vi utforsker Rüdesheim, knipser bilder i Drosselgasse og handler julepynt i en av de 120 julebodene. Om ettermiddagen seiler vi til Koblenz.

Dag 4: Koblenz, byen der Mosel og Rhinen møtes, inviterer til turens siste marked. Fulle av julestemning setter vi oss i bussen som tar oss til Frankfurt og deretter til hjem til Norge.

26. - 29. november 2011

Turpris kr 5950,

Pluss flyskatt kr 1270,-
(med forbehold om endring)

Turprisen inkluderer:

Flyreise Oslo - Frankfurt t/r
Transfer flyplass - skip t/r
3 netter i dobbel lugar på
MS Normandie 3*+
Havneavgifter
3 frokoster
2 lunsjer
3 middag (3-retters)
Reisevert fra LOP
Reiseleder fra Norsk Tur

Tillegg:

Enkel lugar kr 850,-
Drikke samt måltider ankomst og
avreisedagen

For detaljprogram og påmelding
se www.norsktur.no/lop eller ta
kontakt med Norsk Tur på
tlf 38 12 03 20.

Teknisk arrangør:
NORSK TUR

Uføretrygdforslag bedre enn fryktet, men fortsatt viktige forbedringer må til

Av Hans Erik Pettersen, leder av Pensjonsutvalget

Ny uføretrygd vil bli gjennomført fra 2015, men viktige prinsippspørsmål tas opp igjen i 2018. Det gjelder barnetillegg som nå er videreført, en mulig øvre grense for uføretrygd i forhold til tidligere inntekt og skjerming i forhold til levealdersjustering.

En blir ufør etter medisinske vurderinger og vedtak i NAV. Det er altså ikke noe det enkelte på fritt grunnlag kan velge.

Det er derfor urimelig å legge til grunn for vurderingene av alderspensjonen til de uføre, den større valgfrihet de yrkesaktive nå har fått mht når alderspensjonen kan tas ut.

Regjeringen har foreslått at overgangen fra uføretrygd til alderspensjon skal være 67 år, men at opptjeningen til alderspensjon skal stoppe ved 62 år. Grunnen til det siste er at en sammenlikner med alderspensjonen for de yrkesaktive som velger å gå av ved 62 år. Men dette er et fritt valg som de uføre ikke har.

Opptjening til alderspensjonen må derfor gå fram til 67 år i stedet for 62 år som foreslått. Med 62 år vil spesielt deltidstilsatte og de med lang utdanning bli skadelidende. Dessuten vil ofte de som blir uføre ha en yrkeskarriere med færre opptjeningsår enn "normalmøn-

steret" hos de som forblir yrkesaktive til alderspensjonen. Jeg minner dessuten om at de uføre har lavere gjennomsnittlig levealder enn de yrkesaktive.

Jeg minner videre om at de yrkesaktive på en annen måte kan velge om de vil motvirke levealdersjusteringen enn de uføre som pr. definisjon ikke kan stå lenger i arbeid. Levealderjustering for de uføre bør derfor ikke innføres, uavhengig av de valg de yrkesaktive gjør. Regjeringens forslag om halv levealdersjustering for noen årskull er bedre enn full og som et minimum bør dette videreføres for etterfølgende årskull. I 2018 skal det tas stilling til hva som skal skje med dette videre.

I Regjeringens forslag heter det: "Omleggingen av uføreytelsen i folketrygden innebærer en vekst i brutto uføreytelse kombinert med økt skatt. Uten endringer i tjenstepensjonsordningene, vil offentlig ansatte kunne få en klart dårligere uføreordning enn tidligere. Regjeringen legger til grunn at offentlig ansattes uføretrygd skal økes så mye at skatteomleggingen ikke fører til redusert kjøpekraft. Regjeringen vil invitere organisasjonene til en prosess om utformingen av uføreytelsen i de offentlige ordningene. Utgangspunktet for tilpasningen bør, etter Regjeringens syn, være at uføreytelsen fra tjenstepens-

jonsordningen utformes som et direkte tillegg til uføretrygden fra folketrygden"

De offentlige uførepensjonistene skal altså få hevet bruttoytelsene ved overgangen til lønnskatt for å motvirke en reell inntektsnedgang. Dette skal også gjelde de som i dag får offentlig uførepensjon.

I 2009-forhandlingene forsøkte regjeringen forgjeves å endre dagens bruttoordning i offentlig tjenstepensjoner til en form for påslagsmodell. Regjeringen ser ikke ut til å gitt opp håpet om å få dette til, nå ved å ta for seg bruttoordningen i uførepensjonen for de offentlige tilsatte. Offentlig uførepensjon må oppjusteres som følge av endringen i skatteregime uten at bruttoordningen svekkes

Uføretrygden er erstatning for arbeidsinntekt og vil i tillegg være lavere enn denne. Mange vil dermed ha lav inntekt i mange år. Den tekniske overgangen fra pensjonsskatt til lønnskatt med heving av bruttoytelse, må ikke føre til at andre ytelser som statlig bostøtte o.l blir svekket. Det bør foretas en full gjennomgang av slike ytelser med sikte på at de blir opprettholdt på samme nivå som før overgangen til lønnskatt.

Resultatet av trygdeoppgjøret pr. 1.mai 2011

Av Elen Lein, Pensjonsutvalget

Fra og med 2011 er det innført nye regler for regulering av pensjoner. Reglene går fram av folketrygdlova §§ 1-4, 19-14 og 20-18, og dessuten forskrift av 6. mai 2011 nr 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjonen i folketrygden. Det var også i år drøftinger med organisasjonene om oppgjøret. LOP deltok som medlem av Unio's delegasjon. Grunnbeløp, reguleringsfaktorer og satser ble deretter fastsatt ved Kongelig resolusjon 27. mai 2011. Tidligere

har saken i sin helhet blitt behandlet i Stortinget, men i år gikk saken til Stortinget bare som tilleggsbevilgnings-sak (Prop. 128 S).

Nedenfor viser vi resultatet av oppgjøret for den delen som har betydning for pensjoner i forbindelse med offentlig tjeneste. Grunnbeløpet G økt med 4,73 % fra 75641 til 79.216 kr /år:

- Reguleringen på 4,73 % gjelder for alderspensjon under opptjening. Den gjelder også for uførepensjon og enke- og enkemannspensjon fram til fylte 67 år.

Alderspensjon under utbetaling ble økt med 3,94 %:

- Løpende pensjoner ble etter de nye reglene fra 1. mai i år først regulert opp i samsvar med lønnsveksten på 4,73 %, og deretter fratrukket 0,75 %. Dette gjelder for alle offentlige tjenstepensjoner og også for uførepensjon og enke- og enkemannspensjon etter fylte 67 år. Denne underreguleringen, betyr i år reelt sett 0,79 prosentpoeng mindre.

Sangglade LOP-pensjonister på Evert Taube konsert

Øvre Romerike lokallag dro til Sverige på sin sommertur i år. Målet var Evert Taube-spelen på Ängön sør for Strømstad. Gjerdrum Turbil sto for opplegget sammen med LOPs egen Arne Mythe, og 33 pensjonister fra LOP og Forsvarets Seniorforbund fikk en hyggelig og uforglemmelig tur.

Første stopp etter starten fra Jessheim var Solbergtårnet, en hyggelig rasteplass nær sven-skegrensen. Eva fra busselskapet disket opp med medbrakt kaffe og kaker i finværet, og Ingrid Korslund dro i gang allsang med medbrakt trekkspill.

Neste stopp var for å spise lunsj i Tanum Gjestgiveri litt nord for Strømstad. Et sjarmerende spisested som hadde vært i drift sammenhengende siden 1663. Nydelig mat i trivelig miljø.

Så ankom vi Lysekil Hotell, der vi skulle være i 2 netter. Et all right hotell med god mat og hyggelig betjening. Hotellet lå midt i sentrum av Lysekil, og det fikk vi merke til gagns første natta. Det fine sommerværet førte til at det ble festet ekstra lenge utenfor hotellet om kvelden, og høyllytt prat og musikk gjorde at en del av oss sovnet ganske sent.

Men så var det søndag, og tid for konsert. Vidar bussjåfør kjørte oss på kronglete veier, og korte og lange ferjeturer til konsertstedet. Og samtidig med oss kom regnet! Meteorologene hadde riktignok advart oss, så de fleste

var godt utstyrt med regntøy, og klarte seg bra, men vi skulle gjerne hatt en solfylt ettermiddag i stedet.

Men musikerne sto under tak, og gledet oss og flere tusen andre med kjente og kjære sanger og flotte arrangementer i over tre timer. Sven-Bertil Taube, Peter Jöbak og CajsaStina Åkerström var nok de mest kjente for oss norske, men hele ensemblet bidro til en minnerik musikkopplevelse.

Selv om konserten var over, så var ikke turen vår det. Vel tilbake på hotellet spiste vi og koste oss, og neste dag fortsatte vi turen i fint vær via Strømstad og ferje til

Sandefjord, tilbake til Jessheim.

En hyggelig overraskelse var lunsjen om bord på ferja. Et overdådig buffetbord med mat og drikke av alle slag inkludert i prisen.

Petter Olsen

SPA-TUR TIL ESTLAND – LOP TROMSØ

Vi bestilte pakker “for modige menn” og “kvinner som bryr seg” slik det heter i brosjyren fra Toila Spa Hotel, og vi fikk fire dager med intensiv behandling som gjorde godt både på kropp og sjel. I tillegg besøkte vi byene Tallinn, Sällamä og Narva.

Av: Frits N. Jensen

ESTLAND “HERE WE COME”

Tidlig avreise fra Tromsø tirsdag 14. juni gjorde at vi rakk å innta en sen lunsj på Old Hansa i Tallinn før vi fortsatte med buss til Toila Spa Hotel som ligger nordøst i landet, ca 50 km fra grensen mot Russland. Vår norsktalende guide Piret Kullerkup, som møtte oss på flyplassen, ble med oss helt fram til hotellet og ga oss underveis en fyldig leksjon i Estlands historie.

TOILA SPA HOTEL

Olje-, stein-, tai-, sport massasje, vin- og Kleopatra bad, besøk på Wellness-senteret med saunaer i flere varianter, badeland, termalbad og hydromassasje – for å nevne noe av innholdet i pakkene. Etter fire døgn med behandlinger, tre ganger per dag, følte vi oss atskillig yngre enn da vi kom.

På fredag var det dekket til festmiddag med show og dans på restauranten Mio Mare. En lokal gruppe som kaller seg “Jolly” fra den nærmeste byen, Jõhvi, sto for underholdningen. Gruppen fra Tromsø, 21 totalt, samlet seg i konferansesalen på hotellet før middagen til et lite “forspill” med allsang til akkompagnement av Jorun Tørring Løvås på piano.

SÄLLAMÄ OG NARVA

Lørdag tok vi buss til Narva, via Sällamä som var en forbudt by fram til 1991. Her produserte man blant annet brenselstaver til atomubåter og atomkraftverk. I Narva, grensebyen til Russland, ble vi hjertelig mottatt av guiden Anatole som skrøt uhemmet av sin hjemby. Dette til tross for at svært mange av husene var i dårlig forfatning. En ting imponerte oss imidlertid – gatene var helt fri for søppel. Anatole fortalte at kommunen hadde satt arbeidsløse til å rydde gater og parker, et tiltak som helt tydelig hadde gitt resultater. På hjemturen besøkte vi en av mange krigskirkegårder i området hvor det var satt opp ei minnetavle over falne norske frontkjemper.

ESTISK OLJESKIFER

Estland har helt siden 1925 dekket størstedelen av sitt energibehov ved å forbrenne oljeskifer fra gruver i den nordøstlige delen av landet. Bruk av oljeskifer som energikilde har ført med seg en stor miljøbelastning i Estland. Avfallet etter forbrenningen er plassert i 45 deponier som er opp til 100 meter høye. De digre, grå askehaugene inneholder 300 millioner tonn avfall og på turen til Narva passerte vi flere av disse slagghaugene. Oljeskifer, eller “den brennende steinen”, sørger for at Estland er selvforsynt med strøm. Hele 90 prosent av oljeskiferen brukes direkte som energikilde.

TALLINN

Søndag satte vi kursen for Tallinn. Vel framme tok vi inn på Tallink City Hotel, som ligger i gangavstand fra gamlebyen. Mandag tok Piret oss med på en sightseeing i gamlebyen. Deretter ble det tid for shopping. Tirsdag satte vi kursen hjemover etter ei uke med rike opplevelser. Nå planlegger vi ny tur til samme tid neste år.

Tønsberg LOP på Islandstur 27.-31. mai.

av Marit Reine

Her er alle samlet ved det gamle Alltinget

Førti reiseglade LOPere med venner dro fra Tønsberg med kurs for Island, vulkanenes øy.

Vel framme på Keflavik, ble vi møtt av guiden Solmund og en blå buss med en flink sjåfør. Turen gikk direkte til Den blå lagune som alle hadde hørt om. Etter å ha skiftet til badetøy i et fint badeanlegg, vandret vi ut i det varme, melkehvite vannet. Så herlig og fantastisk, ca. 40 plussgrader, og vannet rakk oss opp til brystet. Det var bare å gi seg over, synke ned i herligheten, svømme litt eller prate med kjente som kom forbi. Det var ganske mange mennesker der, i alle aldre. Det var som et stort basseng, omgitt av sort lava.

Vi kjørte så til Plaza hotell i sentrum av Reykjavik, hvor vi bodde under hele oppholdet. Vi avsluttet dagen med en nydelig middag, komponert av Inger og

Aarne Aasland som var reiseledere på turen.

Lørdag morgen dro vi ut på nye eventyr. Guiden Solmund snakket godt norsk etter å ha studert i Bergen i flere år. Han var et unikum og ga oss utrolig mye av Islands historie og nåtid. Vi kjørte milevis på rette, fine veier. Så langt øyet kunne se, så vi flate vidder med lava som var dekket av mose.

Den blå lagune

Vi så høye fjell i det fjerne, noen med snø på. Det er seks store isbreer på Island, den største er Vatnajökull. Vi besøkte nasjonalparken Thingvellir der det islandske Alltinget holdt til i flere århundrer. Videre gikk ferden til Geysir der Strokkur spruter kaskader av vann blant rykende svovelkilder og putrende leirkrater. Her var det også en butikk

hvor det ble handlet souvenirer og islandske spesialiteter.

Vi besøkte Gullfoss, Islands mest kjente fossefall, bispesete Skalholt, eksplosjonskrateret Kerid og en titt innom drivhusbyen Hveragerdi hvor jordvarmen gjør det mulig å dyrke forskjellige grønnsaker. Underveis spiste vi stor lunsjbuffet på Geysir. Retur til hotellet sent på dagen.

På søndag gikk turen langs den lange fjorden Hvalfjörður til Borgarfjörður. Vi kjørte ned i den nye, første undervannstunnelen på Island, nesten 5 km lang. På turen passerte vi flere gårder og stoppet ved Borg, hvor vikingen Eigill ”den sterke” Skallagrimsson bodde. På Borgarnes besøkte vi et interessant museum, som beskriver bosetningen på Island og Eigills saga. Med høretelefoner på fikk vi hele historien på norsk mens vi vandret rundt fra post til post og så flotte bilder og modeller fra landet og historien. Deretter dro vi til Hraunfossar og Barnafoss.

Den blå Lagune

Turen gikk videre til Reykholt, hvor Snorre Sturlason ble fostret opp på 1200-tallet. Her har Snorre fått sitt eget museum som vi besøkte og fikk et innblikk i denne historiske sagahelten.

Dette var et skolested og Snorre begynte tidlig å lese historie og skrev som kjent Den yngre Edda og de norske kongesagaer fra de eldste tider og til året 1177. Neste stopp var Deidartunguhver, Europas største varmtvannskilde. Vi så mange islandshester og sauer med bitte små lam, det var tidlig på våren og lite grønt på beitene.

Siste dagen på Island var vi på en guidet rundtur i Reykjavik, både i den nye og den gamle bydelen. Takket være de varme kildene har hus og bygninger vannbåren varme direkte, nesten ingen skorsteiner å se. De fleste hus var byg-

get i mur med bølgeblikk på taket og ofte også på veggene på grunn av sterk vind. Reykjavik var en koselig by, men ingen storby i den forstand, det bor jo bare 300.000 mennesker på hele Island. Ettermiddagen var fri til å utforske byen på egen hånd og handle litt. Den siste kvelden var vi samlet til middag på restaurant Potturinn og Pannan i hyggelig lag.

Så var det hjem for å pakke og sove noen timer, før den blå bussen og vår trofaste sjåfør kjørte oss til flyplassen.

Det har på alle måter vært en vellykket tur. Så annerledes enn vårt eget land, så

Snorre Sturlasons varmebasseng (heita pottur) i Reykholt

goldt og nakent, men allikevel så rent og friskt, og "asken" så vi ingenting til.

Rana på tur til Steigen

Ytterst mot Vestfjorden ligger Steigen og Engeløya, og byr på et vell av historiske og kulturelle minner og oldfunn. Selve Steigen kommune er et meget vakkert syn med sine over 3.000 øyer, holmer og skjær, fine badestrender og mektige fjell. Velstelte gårder pryder et pent kulturlandskap, og på andre sida av Vestfjorden ser vi den majestetiske Lofotveggen.

Ranafolket, en gruppe på 30, kjørte 35 mil med buss for å komme til dette forjettede sted.

På Steigen og Engeløystua hotell, som var vårt hovedkvarter i to døgn, ble vi hjertelig mottatt av hotelldirektør, guide og altnuligmann Jarl-Arne Pedersen. Det ble et fint opphold både når det gjaldt bevertning og ellers andre bekvemmeligheter.

Men hovedformålet med turen ble likevel sightseeing med bussen vår - og den meget kunnskapsrike guide, Jarl-Arne. Han tok oss med til festningsbygg fra andre verdenskrig, Batteri Dietl, imponerende godt vedlikeholdt, mye takket være privat initiativ. Videre dro vi til et sjarmerende bygdetun, oppbygd rundt en gammel doktorgård fra 1877, Bredablikk. Vi var også innom en nydelig kirke med eldste del fra år 1000 - 1100. Et overraskende morsomt besøk på Øvergården på Skagstad var også lagt inn.

Der opplevde vi en husfrue, Eva Hanssen, som spilte på lur stående på smietaket. Etterpå havnet vi inne i den koselige smia, fikk bålcaffe og rabarbraterter, mens husbonden Ketil Erdal spilte gitar og fortalte om gård og slekt. Gårdsbesøket ble avsluttet med en svært underholdende undervisningstime i den gamle skolestua fra 1881 som fortsatt var i god stand. Lærer Eva spilte på trøorgel, og bonde Ketil fungerte som en meget engasjert lærer. Vår guide stilte i vikingutstyr og underholdt oss livlig med historiske fortellinger og sagn fra Steigen, bl.a. en ren Romeo-og-Julie-historie om Hagbard og Signelill, som fikk en meget ulykkelig skjebne.

Guiden hadde nok stoff til mange dagers underholdning, men vi måtte nøye oss med våre to planlagte dager. Et meget utbytterikt opphold!

Anne Ryssdal
Sekretær i Rana LOP

Tusenvis kan ha rett til høyere pensjon

Fagforbundet har bedt om spalteplass for å nå flest mulig pensjonister

Tusenvis av ansatte i kommunene kan få høyere pensjon etter at Arbeidsretten slo fast at ansatte som ikke ville være med når den offentlige tjenstepensjonsordningen i kommunene ble innført, likevel hadde krav på tjenstepensjon. Utfordringen nå er å finne de det gjelder.

Tariffstridige reservasjoner
Bakgrunnen for saken var at Fagforbundet krevde at tre medlemmer i Vestvågøy kommune skulle ha tjenstepensjon selv om de reservert seg da kommunen innførte tjenstepensjonsordning i 1977. Fagforbundet mente tariffavtalen ikke gav de ansatte anledning til å reservere seg den gangen. Arbeidsretten gav Fagforbundet rett og slo fast at: Disse reservasjonene er ugyldige. Det er foreløpig uklart

hvor mange som blir berørt av dommen, men tallet er trolig høyt. Bare i Vestvågøy ba hele 50 personer om å få reservere seg fra å være med.

Dommen innebærer at kommunene er ansvarlige for utbetalinger til pensjonistene også for den tida arbeidstakeren hadde reservert seg mot opptak i ordningen, eller ikke har vært innmeldt eller feilinnmeldt av andre grunner. Man vet ikke hvor mange dette vil gjelde, men det kan være mange. For den enkelte arbeidstaker kan det dreie seg om mange tusen kroner hver måned gjennom hele pensjonisttilværelsen.

En av de tre som vant i retten fikk bare godskrevet 11 års opptjening da vedkommende gikk av med pensjon i 2008, men fikk mer enn 30 år og dermed full opptjening i

tjenstepensjonsordningen etter at dommen var avsagt. Dermed får han et betydelig hopp i sin løpende pensjon.

- Den enkelte pensjonist vil kunne ha krav på en betydelig oppgradering av sitt pensjonsgrunnlag, og det dreier seg også om etterbetaling av pensjon tre år tilbake i tid fra kravet reises”, sier advokat Kjetil Edvardsen som sammen med advokat Sigurd-Øyvind Kambestad førte saken for LO og Fagforbundet mot KS og Vestvågøy kommune.

Sjekk egne rettigheter
Fagforbundet har skrevet til alle landets kommuner og bedt dem kartlegge hvilke personer som valgte å reservere seg mot å være med i tjenstepensjonsordningen da den ble innført. Forbundet mener det er vanskelig å vite om kommuneadministrasjonene vil medvirke til å finne svar på spørsmålene som er stilt og ber de tillitsvalgte etterlyse svar fra sin kommune.

Fagforbundet har engasjert en person som skal jobbe med oppfølging av denne dommen.

Det finnes ingen samlet oversikt over dem dette gjelder. Derfor er det viktig at folk som i sin tid ba om å få slippe å være med i den offentlige tjenstepensjonsordningen kontakter arbeidsgiver og fagforbundet. Dersom du har spørsmål, opplysninger eller kommentarer, kan de sendes på mail til: reservasjonsdommen@fagforbundet.no.

Informasjon fra sekretariatet, september 2011

- Ny vervepremieordning! Lokallagene mottar kr 50 for hvert nytt medlem! Altså er gammel ordning med krav om reell økning i medlemstallet pr 31.12. hvert år opphevet.
- Høsten er en god tid for å verve medlemmer. Nestleder i laget bør ha ansvar for medlemsvervingen.
- Lokallagene kan bestille oppdaterte medlemslister og lister på direkte-medlemmer som kan verves til lokallagene fra Tove Lian. Husk å oppgi laveste og høyeste postnummer i lokallagets dekningsområde.
- Norsk Sykepleierforbund (NSF): Avtalen mellom NSF og LOP gjelder bare sykepleiere som er medlemmer i NSF. (NSF betaler den sentrale kontingenten for dem.) Når NSF-medlemmer blir medlem av LOP-lokallag, må du sende NSF-medlemsnummeret sammen med innmeldingen til LOP sentralt.
- Husk å sende navn på nye medlemmer (også direkte-medlemmer som melder seg inn i lokallag), adresseendringer, utmeldinger, dødsfall m.m. snarest mulig. Ved utmelding ønskes årsak opplyst. Det kan være f.eks. ubetalt kontingent, utmelding av ymse årsaker eller dødsfall. Vi ønsker at nye medlemmer skal få bladet raskt og at utmeldte/etterlatte skal slippe å få det. Medlemsblader som kommer i retur, medfører stopp i abonnementet. Raske endringsmeldinger motvirker unødvendig stopp.
- Husk at ektepar/samboere får ett felles medlemsblad og informer nye medlemmer om dette. LOP er en av meget få organisasjoner som klarer å gjennomføre dette miljøsparende tiltaket!
- Vennligst oppgi alltid medlemsnummer når du henvender deg til sekretariatet.
- Noe du vil snakke med daglig leder eller sekretariatsmedarbeider om? Send epost eller sms. Kontaktinformasjon finner du på side 2.
- Husk å sende inn stoff til nettsiden – ellers fungerer den verken som informasjonskanal eller i verving.

Jeg vil bli medlem av LOP!

..... som medlem av nærmeste lokallag.
Kontingent ca. kr. 250 pr. år.

..... som direkte medlem av LOP sentralt.
Kontingent kr. 150 pr. år.

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr.: _____ Poststed: .....

Porto
A-post

LOP
Petter Grubensgt. 9,
8624 MO I RANA

Jeg vil melde fra om .....

Nytt navn: .....

Ny adresse: .....

Postnr.: _____ Poststed: .....

Innsendt av:
Navn: .....

Medlemsnummer: .....

Husk også å varsle lokallag!

Porto
A-post

LOP
Petter Grubensgt. 9,
8624 MO I RANA

LOKALLAGENE**AKERSHUS**

Asker
Jorid Nørholm
Vettrekollen 34 66 78 51 07
1392 Vettre

Bærum
Henny Andenæs
Hagaliv. 1 67 14 48 61
1358 Jar

Nedre Romerike
Leon Skogvold
Risalleen 27 45 60 60 04
2007 Kjeller

Øvre Romerike
Kjellfrid Frankmo
Romsaas alle 16 97 09 24 74
2050 Jessheim

BUSKERUD

Kongsberg
Rolf Wallin
Jonas Lies vei 22 32 73 44 07
3610 Kongsberg

HEDMARK

Glåmdal
Jan Nicolay Aas
Kløverbakken 7 915 30 560
2208 Kongsvinger

Presteforeningen
Nils Kr. Lie
Karlsvognen 59 952 19 026
2315 Hamar

HORDALAND

Bergen og omland
Gunda Falao Sparre
Nordnesvn. 42 55 90 10 53
5005 Bergen

NSLF Hordaland
Laila Pettersen
Vardesvingen 92A 902 20 221
5141 Fyllingsdalen

Sunnhordland
Vermund Trohjell
Leitevegen 41 53 42 04 42
5430 Bremnes

Voss
Bjørn Fareth
Vossabakken 8 56 51 36 34
5700 Voss

MØRE OG ROMSDAL

Kristiansund
Øyvind Wæraas
Dalvikveien 4 71 58 39 72
6508 Kristiansund

Molde
Anne-Lise Bergseth
M. Dahlsgate 8 911 52 998
6413 Molde

Ålesund
Sigurd Dybvik
Sjømannsvn 10 70 13 37 60
6008 Ålesund

NORDLAND

Midt – Helgeland
Åse Floa Steinrud
Kippermoen 7 75 17 18 48
8661 Mosjøen

Rana
Tove Lian
Petter Grubensgt. 9 75 15 03 02
8624 Mo i Rana

Salten
Brynhild Geiring
8102 Skjerstad 75 53 93 68

Vågan
Turid Hansen
Vestermyrvn 7 992 59 829
8300 Svolvær

NORD-TRØNDELAG

Namsos
Bjørn Kvatningen
Kjell Hals vei 14 74 27 33 23
7800 Namsos

Steinkjer
Leif Aune
Kårbergvn. 14 74 14 36 34
7710 Sparbu

OPPLAND

Gjøvik
Berit Bugge Arnestad
Lillengvegen 1 61 17 84 30
2827 Hunndalen

Gudbrandsdalen
Terje Lindby
Dahlevegen 16 61 23 08 50
2670 Otta

Lillehammer
Kari Korsæth
Teigveien 1 995 16 580
2618 Lillehammer

OSLO

Oslo
Turid Frimo
Folke Bernadottes vei 14 22 23 05 25
0862 Oslo

Mattilsynets pensjonistforening
Karin Tubås Andersen
Nynv. 18 482 70 235
1430 Ås

Meteorologisk institutts Seniorklubb
Norvald Bjergene
Hoffsveien 54 C 908 71 523
0377 Oslo

NSLF Oslo/Akershus
Eli Vinje
Bjørnemyr terr. 26 C 916 28 238
1453 Bjørnemyr

ROGALAND

Haugaland
Kristin-Elfi Flåto
Fridtjof Øvrebøsgt 24C 478 69 818
5532 Haugesund

Mattilsynet Rogaland/Agder
Per Astrup Filseth
Sagåsen 4 916 25 202
4825 Arendal

OPPF
Wilhelm K. Trym
Ragnhildsgt. 25 51 55 57 97
4044 Hafersfjord

Sandnes og Jæren
Synnøve Ladstein
Austråttvn 38 51 66 41 39
4306 Sandnes

Stavanger
Kjell Espedal
Bruvikvn 20 51 58 65 89
4017 Stavanger

SOGN OG FJORDANE

Indre Sogn
Ivar Nesbø
Postboks 82 57 69 53 74
6891 Vik i Sogn

Nordfjord
Eivind Skjerven
Postboks 72 57 87 12 00
6781 Stryn

SØR-TRØNDELAG

Trondheim
Annbjørg Ulset Evensen
Theodor Petersens vei 6 930 30 739
7049 Trondheim

TELEMARK

Telemark
Kari Krogsrud
Jernbanev. 95 35 52 11 07
3716 Skien

TROMS

Tromsø
Harry Kvalvik
Tuffebakken 108 77 63 44 58
9016 Tromsø

VESTFOLD

Larvik
Odd Bjarne Johansen
Elvebo 33 11 12 91
3270 Larvik

Sandefjord
Kåre Hoel
Thor Brynsgt 11 33 47 54 72
3211 Sandefjord

Tønsberg
Ole Henrik Røine
Munkegate 12 D 900 94 360
3126 Tønsberg

ØSTFOLD

Fredrikstad
Brita Kaspersen
Karstensvei 10 69 39 70 37
1617 Fredrikstad

Indre Østfold
Randi Frankrig
Karlsturveien 13 922 80 706
1850 Mysen

Moss
Inger Myhre
Anna Hagmannsgt 3N 69 27 10 31
1511 Moss

Sarpsborg
Ellen Marie Mikkelsen
Niils Pedersens v. 11 69 15 48 87
1706 Sarpsborg